

Onontbeerlijk voor toekomstige inzichten

Strandbiet — *Beta vulgaris* subsp. *maritima* (III, 233 – 1814)

De zeebiet of strandbiet is een voorloper van de huidige gecultiveerde suikerbiet (en ook van de rode biet en snijbiet), een gewas waar bij Wageningen University & Research (WUR) onderzoek naar wordt gedaan. Hierbij kunnen historisch-botanische naslagwerken een belangrijke bron van kennis zijn.

In de Speciale Collecties van de WUR-bibliotheek bevindt zich een bijzonder exemplaar van de *Flora Batava*. Zó bijzonder, dat er in de Arnhemse Courant van 22 september 1948 uitgebreid melding van wordt gemaakt. In het artikel *Lusthof der moeder natuur, wandeling door Wagening's arboretum*, wordt aandacht besteed aan de bibliotheek van de Landbouwhogeschool. Er wordt melding gemaakt van een bijzondere, nieuwe aanwinst van de bibliotheek: 'En dan dit merkwaardige boek "Flora Batava" door J. C. Sepp en Zoon van 1800, waarin de afbeeldingen tot kunstwerken geworden zijn, fijn van kleur, gevoelig van tekening. De bibliotheek heeft van al deze illustraties de oorspronkelijke tekeningen weten te verkrijgen.'

Deze oorspronkelijke tekeningen bevinden zich nog steeds in de collectie. Het betreft vrijwel alle originelen van de tekeningen van de eerste zeven delen van de *Flora Batava*, die samen met de uiteindelijke afleveringen zijn ingebonden. Tevens bezit de bibliotheek een verzameling losse tekeningen die bij de delen acht tot en met dertien behoren. Hoogstwaarschijnlijk kwamen deze tekeningen oorspronkelijk uit de boedel van uitgever J.C. Sepp en Zoon. Van wie de Landbouwhogeschool de tekeningen verwierf is nog onderwerp van onderzoek.

Ook van de zeebiet bevindt zich een originele tekening in deze collectie. Een prachtige aquarel van zwierige wortels en een robuuste biet, die bijna volledig overeenkomt met de uiteindelijke plaat in de *Flora Batava*. De originele tekeningen werden dan ook gemaakt als voorbeeld voor de kopergravures en inkleuring daarvan. Ze bevatten vaak interessante cultuurhistorische infor-

matie over het uitgifteproces, zoals redactioneel commentaar of een signatuur van de maker.

De belangrijkste informatiebron voor het huidige biodiversiteitsonderzoek is echter niet in de plaat, maar in de tekst van de *Flora Batava* gelegen. Een fenomeen waar de afgelopen jaren veel aandacht naar uitgaat is het *shifting baseline syndrome*. Dit concept beschrijft het verschuiven van onze verwachtingen ten aanzien van de natuur in de loop van de tijd. Omdat elke generatie kampt met een gebrek aan actieve herinneringen aan of kennis over de toestand van de natuur in het verleden, is het mogelijk dat we een (in de regel) steeds verder verarmde natuurlijke omgeving als uitgangspunt nemen en deze als normaal beschouwen. Zonder gegevens over de staat van de natuur in het verleden, kunnen huidige generaties niet waarnemen hoeveel hun omgeving in de loop der jaren is veranderd.

Historische publicaties zoals de *Flora Batava* bieden de mogelijkheid om verbanden te leggen tussen historische informatie en recente ontwikkelingen en inzichten. Zo vormen de observaties en genoemde vindplaatsen in het lemma over de zeebiet (onder andere in het Amsterdamse Zeeburg en in Hellevoetsluis), een historische graadmeter voor het voorkomen van deze soort rond 1814. Dat wijkt behoorlijk af van waar we de plant nu aantreffen. Hoewel de plant momenteel regelmatig voorkomt in de kustgebieden van Nederland, zijn er in beide eerdergenoemde gebieden geen recente waarnemingen meer gedaan, mogelijk als gevolg van verdere verzoeting van deze gebieden. Stel je eens voor dat je dit soort informatie gestructureerd uit de achtentwintig delen van de *Flora Batava* zou kunnen halen. Wat een schat aan gegevens zou dit opleveren voor actueel biodiversiteitsonderzoek! Het zou ons helpen om onze definitie van wat normaal is te verrijken met historische ervaringen van onze natuur.